



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opera

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opervm ...

Agobardus <Lugdunensis>

Parisiis, 1666

Liber adversùs Amalarium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14657

nus, & ab omni veritatis ratione averfus est, ut non hoc rectius, & convenientius, ac salubrius fateatur in Dei laudibus decantari, quod ex divinis dictis & libris videat fideliter assumi: quatinus sicut in Symbolo catholico fidem nostram non nostris sed apostolicis verbis profiteremur, & in dominica oratione non nostris sed ipsius Domini & Salvatoris nostri sermonibus supplicamus; ita etiam in divinae laudis honore, non humanis, sed divinis, & spiritalibus, juxta Apostolum, psalmis, hymnis, & canticis personemus. Superfluo namque alia quaeruntur, ubi ista sufficere & superabundare noscuntur.

Ephes. 5.

INCIPIT LIBER VENERABILIS Agobardi Archiepiscopi Lugdunensis contra libros quatuor Amalarii Abbatis.

I. **A** Malarius in libro suo primo capitulo tricesimo septimo dicit ita: Romana consuetudo unum diem, id est, VII. Kalendas Maij interponit, quem vocat in Letania majore, non in jejunio. Letania, ut praediximus, deprecatio est apud nos. Potest enim serena mens, & aliena à voluntate mala, precari Deum, quamvis manducet sobriè carnem meridie, & lateretur de resurrectione Domini. Tamen majorum patrum, id est, apostolicorum usus sequendus est. Forsitan ex ipso officio poterimus intelligere quid deprecandum sit tali

» in tempore. Prima oratio ad Missam dicit: *Præ-*
 » *sta quesumus omnipotens Deus, ut qui in afflictio-*
 » *ne nostra de tua pietate confidimus, contra ad-*
 » *versa omnia tua semper protectione muniamur.*
 » Huic concordat Offertorium, dicens: *Adjuva*
 Psal. 108. » *me Domine Deus meus, salvum me fac propter*
 » *miserencordiam tuam. Qui insurgunt in me, con-*
 » *fundantur.* Eo tempore, id est, VII. Kalendas
 » Maij, possunt inimici commovere bella adver-
 » sùs vicina regna. Ut reor, cautè providit sancta
 » Ecclesia Deum rogare, ut qui destruxit olim
 » consilium Achitophel, nunc destruat consilia
 » eorum qui volunt irruere super pacem ejus. In-
 » tendit & hoc, quod dicit Epistola: *Multum*
 Jac. 5. » *enim valet deprecatio justì assidua.* Evangelium
 Luc. 11. » *alteram petitionem sonat, dicens: Quis au-*
 » *tem ex vobis patrem petit panem, & iterum, aut*
 » *piscem, & iterum, aut si petierit ovum.* In istis
 » tribus temporalia petenda possumus intellige-
 » re: per panem, omnia bona quæ de terra nas-
 » cuntur: per piscem, quæ de agris: per ovum,
 » animalia quæ coeunt simul. Hæc enim memora-
 » to tempore in aliquo profectu sunt: germina
 » messis pullulant, arborum fructus ex flore pro-
 » deunt, vineæ atque olei liquor suis arboribus
 » se erumpit, pullorum animantia campos tun-
 » dunt. Quoniam hæc necessaria sunt nostris usi-
 » bus, petenda sunt à Domino ut conserven-
 » tur.]

II. In his verbis Amalarij facilè quilibet po-
 test deprehendere quæ sint inutilia, & quæ no-
 xia. Dicit namque posse fieri Letanias, id est,
 Rogationes, sine jejunio & carnis abstinentia,
 quod nunquam dictum est neque à parum sa-

pientibus. Nempe Ninivitæ, quando converſi
 ſunt ad prædicationem Ionæ Prophetæ, non
 habebant doctores, qui eos docerent ſacrifi-
 cium Deo eſſe ſpiritum contribulatum, cor con-
 tritum & humiliatum. Et tamen ratione natu-
 rali intelligentes per hæc flecſendam Dei pie-
 ratem, contra ſubverſionem ſibi imminentem
 ad quæ arma concurrerint, dicit ita eadem Scri-
 ptura: *Et cœpit Ionas introire in civitatem itine-*
re diei unius, & clamavit, & dixit: Adhuc qua-
draginta dies, & Ninive ſubvertetur. Et credi-
derunt viri Ninivite in Domino, & predicave-
runt jejunium, & veſtiti ſunt ſaccis à majore uſ-
que ad minorem. Videlicet uſque ad lactentem,
 ſicut ſenſerunt qui de hac laudabili pœnitentia
 ſcribere voluerunt; ex quibus unus Prudentius
 vir doctus:

Nullus, inquit, bibendi, nemo veſcendi memor.

Iejuna menſas pubes omnes liquerat.

Quin & negato lacte, vagientium

Fletu madescunt parvulorum cunula.

Succum papillæ parca nutrix derogat.

Sequitur in eadem Scriptura: Et pervenit
 verbum ad Regem Ninive, & ſurrexit de ſo-
 lio ſuo, & eiecit veſtimentum ſuum à ſe, & in-
 dutus eſt ſacco, & ſedit in cinere, & clama-
 vit, & dixit, in Ninive ex ore Regis & Princi-
 pum ejus dicens: Homines, & jumenta, & bo-
 ves, & pecora non guſtent quicquam, nec paſ-
 cantur, & aquam non bibant. Et operiantur ſac-
 cis homines, & jumenta, & clament ad Deum
 in fortitudine: & convertatur vir à via ſua ma-
 la, & ab iniquitate quæ eſt in manibus eorum.
 Quis ſcit ſi convertatur & ignoſcat Deus, &

„ revertatur à furore iræ suæ , & non peribimus
 „ Et vidit Deus opera eorum , quia conversi sunt
 „ de via sua mala : & misertus est super malitia
 „ quam locutus fuerat ut faceret eis , & non fe-
 „ cit.] Sed per Ioël Prophetam ipse Dominus de-
 „ monstrat quales rogationes velit sibi exhiberi,
 „ *Ioël. 2.* dicens : Convertimini ad me in toto corde ve-
 „ stro , in jejunio , & fletu , & planctu ; & scindite
 „ corda vestra , & non vestimenta vestra ; & con-
 „ vertimini ad Dominum Deum vestrum , quia
 „ benignus & misericors est , patiens , & multus
 „ misericordia , & deprecabilis super malitia.]
 „ Illud etiam quod subjungit , propterea septi-
 „ mo Kalendas Maij legendam lectionem Evan-
 „ gelij , in qua datur exemplum de pane , ovo , &
 „ pisce , quia eo tempore proficiunt , & pro illis
 „ eo tempore Dominus deprecandus sit , ut no-
 „ stris usibus conserventur , quis non videat quan-
 „ to risu dignum sit , eò quòd nunquam Dominus
 „ pro his orationes publicas fieri iusserit ; cum è
 „ contrario præceperit : *Nolite querere quid man-
 „ ducetis , aut quid bibatis , & nolite in sublime tol-
 „ li. Hac enim omnia gentes mundi querunt. Pater
 „ autem vester scit quoniam his indigetis. Verunta-
 „ men querite regnum Dei , & hæc omnia adicien-
 „ tur vobis.* Nam etsi pro frugibus terræ & pro
 „ animantibus quibusque orandus Deus ; num-
 „ quid & pro piscibus rogationes faciendæ sunt ,
 „ ut conserventur propter nos ?

III. Dicit iterum Amalarius in libro primo
 „ capitulo vicesimo septimo : Eum quem superius
 „ precatus est Pontifex ut mitteret Spiritum san-
 „ ctum , in sequentibus petit ut susipientem di-
 „ gnetur consignare in vitam æternam ; id est ,

eundem Spiritum non amittat suscipiens, ut
 que dum perducatur hospitem suum ad vitam
 æternam.] Et post pauca : Sine isto signaculo
 non oportet nos presentari ante Deum. De
 quo quasi de aliquo vestimento dicebat Pau-
 lus ad Corinthios: Etenim qui sumus in isto cor-
 pore, ingemiscimus gravati; eò quòd nolumus
 spoliari, sed supervestiri; ut absorbeat^{ur} mor-
 tale à vita. De quo vestimento dicat, in sequen-
 tibus monstrat: Qui autem perficit nos in hoc
 ipsum Deus, qui dedit nobis pignus Spiritus.]

IV. Hæc verba Amalarij qualia sint, omnis
 qui erga sinceritatem fidei sollicitus est, dijudi-
 care potest. Tamen hoc quod subjungit dicens,
*De quo signaculo quasi de aliquo vestimento dice-
 bat Paulus ad Corinthios: Etenim qui sumus in
 isto corpore, ingemiscimus gravati, eò quòd no-
 lumus spoliari, sed supervestiri, ut absorbeat^{ur}
 mortale à vita,* talem sensum habere qualem
 ille intromittit si alicubi legit, illius forsitan er-
 ror est qui scripsit. Si autem ex semetipso ex-
 cogitavit, nimia præsumptio est. Quid nam-
 que ingemiscit gravatus? Certè eò quòd non
 vult spoliari, sed supervestiri. Et si non vult spo-
 liari vestimento Spiritus sancti, quid vult vesti-
 re super Spiritum Dei? Sed quoniam laborio-
 sum est refutare sensum ejus, hoc nobis dixisse
 sufficiat, quòd doctor catholicus beatus
 Augustinus hoc vestimentum mortalitatem
 carnis esse dicit, quam gestamus in hoc cor-
 pore viventes. Et propterea ingemiscimus gra-
 vati, quia timemus per mortem temporalem
 spoliari vestimento carnis: & si fieri posset,
 vellemus supervestiri immortalis vita; non de-

106 S. AGOBARDI LIBER
posita per mortem ipsa mortalitate, sed potius
absorpta à vita.

V. Dicit iterum Amalarius in libro primo
» capitulo quadragesimo: Solet quæri inter vul-
» gares quanto tempore debeant uncti-
» onem chris-matis observare in capite, ut non laven-
» tur qui accipiunt manus impositionem, absque
» tempore baptisterij. Quibus potest responderi,
» quanto tempore generaliter ab Ecclesia cele-
» bratur adventus Spiritus sancti super Aposto-
» los, tanto tempore celebretur apud unum-
» quemque qui eum accipit, hoc est, septem die-
» bus. Et non immeritò. Quoniam in septem mu-
» lieribus venit ad hospitem suum, fas est ut uni-
» cuique mulieri convivium suum paratur per singulos
» dies. de quibus mulieribus dicit Isaias: *Appre-*
» *hendent septem mulieres virum unum.* Convivium
» illarum mulierum est, quando ipsæ de se satiant
» hospitem suum. Talia convivia exercebat Christus
» apud cõvivas suos, talia & Spiritus sanctus exer-
» cet. Hospes Spiritus sancti, mens est hominis. Mēs
» tantò ampliùs satiatur à sagina Spiritus sancti,
» quantò minùs fuerit dedita carnalibus delecta-
» tionibus. Ita observet accipiens tempus adven-
» tus Spiritus sancti, ut solet carus amicus circa
» carum amicum observare. Quando aliquis ca-
» rus ad amicum carum venit, in nullo vult ille
» qui suscipit, illum offendere, sed quicquid no-
» vit ei placitum esse, hoc ex corde benigno ei ad-
» hibet. Ita quicquid cognoverit suscipiens Spi-
» ritum sanctum, placitum ei esse, hoc illi exhi-
» beat quandiu cum illo est. Si hoc fecerit, for-
» sitan citiùs poterit ei conciliari, quando aliqua
» offensa recesserit ab eo. Quando Christus re-

Isa. 4.

cordatur unctionem chris-matis sibi adesse, tunc
 potissimum recolit debere se esse sub disciplina
 Spiritus sancti. Vnctio illa ideo fit, ut sciamus
 quod invisibiliter operetur Spiritus sanctus in
 nobis. Oleum solet fessorum membra fovere.
 Balsamus solet redolere. Fessla sunt membra ani-
 mæ nostræ, quando pœnitet se egisse quod con-
 tra Dei voluntatem est: ad quam solet Spiritus
 sanctus venire, & ei monstrare dimissa peccata,
 five dimittenda. Vnde & ipse Spiritus consola-
 tor dicitur.]

Hæc verba Amalarij confusa & inutilia unus-
 quisque qui audit, videat quomodo corrigat,
 qualiter derideat: quia non ædificant fidem,
 sed destruunt; nec plantant virtutes in menti-
 bus audientium, sed evellunt; maximè ubi in
 postremis dicit: *Quando Christus recordatur un-
 ctionem chris-matis sibi adesse, tunc potissimum
 recolit debere se esse sub disciplina Spiritus sancti.*

VI. Item Amalarius in eodem capitulo: Non
 enim frustra Spiritus sanctus super Apostolos
 venit in die Pentecostes in vento & igneis lin-
 guis. Voluit futuræ Ecclesiæ demonstrare quid
 operatus esset in Apostolis per adventum suum.
 Venit in vento vehementi, ut ostenderet se ex-
 cussurum esse ab Apostolorum cordibus om-
 nem cupiditatem terrenam. Sicut enim ventus
 vehemens proicit pulverem à facie terræ, sic
 adventus Spiritus sancti à corde hominis eicit
 omnem terrenam cupiditatem. In igneis linguis
 apparuit, ut demonstraret quales facturus erat
 linguas Apostolorum; hoc loquentes, & igni-
 ta verba infundentes in corda credentium. Hæc
 enim verba ignita consumunt peccata, & ac-

» cendunt corda ad amorem aeternae patriae. Ipsa
 » est caritas quae diffunditur in corda credentium,
 » & facit ea unum cor esse ad imitationem suae
 » propriae substantiae; hoc est, ut unum velint, si-
 » cut sancta Trinitas unum vult.]

VII. De his verbis Amalarij perpendant prudentes quid judicent. Manifestum tamen est, quod in eo quod dicit, *Venit in vento vehementi ut ostenderet sese excussurum esse ab Apostolorum cordibus omnem cupiditatem terrenam*, obiciendum illi sit; Si eadem hora quando repleti sunt Spiritu sancto, adhuc discutienda erant ab Apostolorum cordibus omnes cupiditates terrenae, quid operatus in eis est per tres annos mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus? & quare illis dicit: *Iam vos mundi estis, propter sermonem quem locutus sum vobis.* Et iterum: *Et vos mundi estis, sed non omnes.* Numquid non erant jam utres novi, parati & capaces ad recipiendum vinum novum, id est, Spiritum sanctum, qui eos induceret in omnem veritatem? In eo autem quod subinfert, dicens, *In igneis linguis apparuit, ut demonstraret quales facturum erat linguas Apostolorum, hoc est, loquentes & ignita verba infundentes in corda credentium.* Hae enim verba ignita consumunt peccata. non satis attendit quomodo dicat. Nam Apostoli jamdudum fuerant loquentes, iam predicaverant, jam multa & magna signa fecerant; ita ut dicerent Domino: *Etiam demonia subiciuntur nobis in nomine tuo.* Non autem, sicut iste dicit, verba consumunt peccata; sed fidem ministrant, fidem aedificant, quae audientes aptat ad gratiam Baptismi, ex tunc & deinceps

Joan. 15.

Joan. 13.

Luc. 10.

ceps. Quod autem subjungit, dicens quòd verba ignita Apostolorum accendant corda ad amorem æternæ patriæ. *Ipsa est caritas qua diffunditur in corda credentium, & facit ea unum cor esse ad imitationem suæ propriæ substantiæ; hoc est, ut unum velint, sicut sancta Trinitas unum vult.* si bene sentit, bonum bene non loquitur. Nam multum differt inter verba prædicantium, & unctionem Spiritus sancti. Si enim verba Apostolorum facere potuissent quod iste somniat in cordibus auditorum, verba Domini potiùs id fecissent in cordibus Iudæorum. Sed quia non est hoc opus verborum, sed divini interni muneris, sic debet intimari qui docet in doctrina. Sed è contrà Amalarius docens non in doctrina, sentire cognoscitur, quòd sicut caritas, id est, Spiritus sanctus, corda fidelium per gratiam facit unum esse, & unum velle, ita in sancta Trinitate gratia ejusdem Spiritus ipsam sanctam Trinitatem faciat unum esse, & unum velle, sicut Arriani dogmatizare solebant.

VIII. Item Amalarius in libro primo capitulo tertio decimo dicit: Dominus noster est “agnus, qui incipiente quintadecima luna tra- “ditus est; & crucem ascendit Parasceve. Sequi- “tur Responsorius cum quatuor versibus. Nulli- “que dubium quin Christus homo ex quatuor “elementis consisteret. Naturale est homini ut “ex terra, & aqua, & aëre, & igne consistat. “Quando naturam hominis assumpsit, hæc qua- “tuor elementa assumpsit. Illa pendeabant in cru- “ce inter medios duos latrones. Vnde unus ver- “sus: In medio duorum animalium cognosceris. “

Habac. 2. quod ita Hieronymus in Habacuc.]

2. Pet. 1. IX. In his verbis Amalarius quanta vagatione discurrat, qui erroribus insanæ mentis mederi per caritatem vult, prudenter perpendat. Homines qui tantum composuerunt ex verbis Scripturarum, arbitrio suo, prout illis congruum visum est, fecerunt. Et per diversas regiones diversis modis. Non Spiritu Dei acti, sicut beatus Petrus de Prophetis & prophetia futurarum rerum loquitur, dicens: *Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines.* Et ideo si homo uni Responsorio quatuor versus adjungit, non est umbra alicujus ænigmatis, sicut iste putat, & mendacissime putari cogit. In hoc autem quod dicit, *Sequitur Responsorium cum quatuor versibus.* Nullique dubium quin Christus homo ex quatuor elementis consisteret. Naturale est homini ut ex terra, & aqua, & aëre, & igne consistat. Quando naturam hominis assumpsit, hæc quatuor elementa assumpsit. opponenda est sententia Apostoli his stultissimis & blasphemis sermonibus, qua dicit: *Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum.* Dicat Amalarius quomodo Christus homo ex quatuor elementis consistat. Nempe veri fideles, id est, Catholici, Christum ita tenent, sicut eum beatus Augustinus confiteretur, dicens: *Agnoscamus geminam substantiam Christi, divinam scilicet, qua equalis est Patri; humanam, qua major est pater. Vtrumque autem simul, non duo, sed unus Christus; ne sit*

Col. 2.

August. Serm. 8. de diversis.

quaternitas non Trinitas Deus. Sicut enim unus
 est homo, anima rationalis, & caro; sic unus est
 Christus, Deus & homo. Ac per hoc, Christus est
 Deus, & anima rationalis, & caro. Christum
 in his omnibus, Christum in singulis confite-
 mur. Quis est ergo per quem factus est mundus?
 Christus Iesus, sed in forma Dei. Quis est sub
 Pontio Pilato crucifixus? Christus Iesus, sed in
 forma servi. Item de singulis quibus homo con-
 stat. Quis non est derelictus in inferno? Chri-
 stus Iesus, sed in anima sola. Quis resurrecturus,
 triduo jacuit in sepulcro? Christus Iesus, sed in
 carne sola. Subinfert etiam Amalarius, dicens:
*Naturale est homini, ut ex terra, & aqua, & aëre,
 & igne consistat.* Quod multum à puræ mentis
 intelligentia discrepat. Hoc enim commentum
 est philosophorum; quod licet ecclesiastici do-
 ctiores ex toto non evacuent, non eis tamen ex
 omni parte consonant, nec dicunt hoc naturale
 esse in exordio originis. De qua re nunc longius
 aliquid dicere ineptum est: quoniam auctoritas
 Scripturæ aliter sentiendum demonstrat; illo
 videlicet loco, ubi omnipotens creator homi-
 nis, homini quem de limo terræ formaverat,
 (vel, sicut alia translatio habet, de pulvere)
 ait: *Pulvis es, & in pulverem reverteris.* quod
 non possunt facere aqua, aër, ignis, sed nec
 anima quam creator inspiravit in faciem ho-
 mini formato de pulvere, sed ita fit ut alio loco
 Scriptura loquitur, dicens: *Revertatur pulvis*
in terram suam unde erat: & spiritus redeat ad
Deum qui dedit illum. Si autem de homine quo-
 libet nimis insulsè dicitur quòd ex elementis
 naturaliter subsistat, quanto magis de Christo

Gen. 3.

Eccle. 12.

Domino, cuius caro nullam habet originem, nisi operationem Patris & Filij & Spiritus sancti, & susceptionem solius Verbi. Verbum enim caro factum est ut habitaret in nobis. Sicut ergo dicit beatus Augustinus, Christus est Deus, & anima, & caro. sed Deus non est elementis, neque anima. Veritas autem carnis, de corpore sumpta est Virginis, sine ullo opere humano vel angelico, sed opere, ut dictum est, tantum divino. Quod autem dicit Amalarius, *Quando Christus naturam hominis assumpsit, hæc quatuor elementa assumpsit*, respondendum est illi, quod non erant redimenda elementa à morte peccati, sicut homo qui per prævaricationem sub diabolo captivus tenebatur. Erraverat enim sicut ovis quæ periit: propter quem venit pastor bonus, ut quæreret & inveniret, & reduceret ad supernam patriam; ubi sine administratione elementorum corporaliū vivat; fruendo Deo per eundem Redemptorem, sicut scriptum est: *Et simus in vero filio eius Iesu Christo. Hic est verus Deus, & vita æterna.* Nam de elementis illud credendum est quod princeps Apostolorum beatus Petrus ait: *Adveniet autem dies Domini ut fur: in qua cæli magno impetu transient, elementa vero calore solventur.* Subjungit quoque Amalarius: *Illæ, id est, elementa, pendebant in cruce inter medios duos latrones. Vnde unus versus: In medio duorum animalium cognosceris. Quid ridiculosius dicere potuit, quàm ut aër & ignis de cruce penderent, quorum natura est, ut sursum versus ferantur?* Et subjungit dicens, *quod ita Hieronymus in Habacuc.* Dic rogo, quid-
Hiero-

1. Ioan. 5.

2. Pet. 3.

Hab. 3.

Hieronymus in Habacuc ? Nunquid dicit, in medio duorum animalium cognoscentur elementa pendere ?

X. Item Amalarius in libro primo capitulo duodecimo : Si se exinanivit, juxta Apostolum, postquam formam servi accepit, quanto magis cum factus est Patri obediens usque ad mortem, mortem autem crucis ?]

Dicendum est Amalario, non sic dicere Apostolum ut ille ait ; id est, Postquam formam servi accepit, seipsum exinanivit ; sed, *semetipsum exinanivit, formam servi accipiens.* id est, in ipsa acceptione formæ servilis, & non postea, factus est obediens usque ad mortem.

Philip. 2.

XI. Dicit item Amalarius in libro tertio capitulo vicesimo tertio : Nunc de *Te igitur* dicendum est. Ab initio orationis usque ad locum ubi dicitur, Et in electorum tuorum jubeas grege numerari, celebratur sacrificium electorum qui non habent in carne quod eis repugnet, neque in conscientia quod conturbet. Sicut enim duo altaria erant in tabernaculo Moyse, sive in templo Salomonis ; unum thymiamatis, alterum holocausti ; ita sunt duo sacrificia sanctæ Ecclesiæ.]

Et post pauca, iterum capitulo vicesimo quarto subinfert, dicens : Immolato priore sacrificio quod constat orationibus perfectorum, & est conjunctum sacrificio angelorum, descenditur ad universale sacrificium, immolationem scilicet Christi, quod celebratur ante *Nobis quoque peccatoribus.*] Et post paulum subjungit : Quoniam una hostia Christus oblata est pro justis & injustis.]

XII. Contra hæc verba Amalarij confusa & turbulentos sensus respondendum est quòd nec Pelagius nec Celestius ausi sunt tam irreverenter suam hæresim prædicare. Nam illi possibilitatem tantùm astruebant, dicendo posse esse hominem sine peccato si velit: non tamen audebant dicere, se sine peccato esse. Amalarius autem multò pejus dicere audet, qui asserit plures esse qui nec in corpore habent quod repugnet, nec in conscientia quod conturbet. Et licet pejus iste quàm illi, tamen in commune contradicunt Apostolo Iohanni, dicenti: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos decipimus, & veritas in nobis non est.* Et Apostolo Paulo, qui ait: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, & captivum me ducentem in legem peccati, quæ est in membris meis.* Vbi & turbatus subjungit, dicens: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Psalmista quoque ex voce perfectorum, qui dicere possunt, *Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus*, subjungens ait: *Ad me ipsum anima mea conturbata est.* Et iterum: *Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?*

XIII. Dicit adhuc idem Amalarius: *Sicut enim duo altaria erant in tabernaculo Moysi, sive in templo Salomonis, unum thymiamatis, alterum holocausti: ita sunt duo sacrificia sanctæ Ecclesiæ.* Ad quæ respondendum est illi. Ecclesia Catholica sicut non habet duas fides, aut duo baptismata; sic non habet duo altaria, aut duo sacrificia. Ita namque & beatus Hieronymus in expositione Isaiaæ Prophetæ, ubi dici-

1. Ioan. 1.

Rom. 7.

Psal. 41.

tur, *In die illo erit altare Domini in medio terra Egypti*, docet dicens: *Ita autem unum altare dicitur quomodo una fides, & unum baptisma, & una Ecclesia.* Et iterum: *Vnum autem altare Egypti, id est, mundi istius, dicitur; ut cuncta altaria, quae contra Ecclesiae eriguntur altare, sciamus non esse Domini.* Audiat etiam hoc Amalarius, quia sicut unum altare Ecclesiae, ita unus panis corporis Christi, & unus calix sanguinis ejus. Sic enim Apostolus accepit à Domino, & tradidit Ecclesiae. Quoniam Dominus noster Iesus Christus, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens, fregit, & dixit: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, postquam cœnavit, dicens: *Hic calix novum testamentum est in meo sanguine.* Hoc facite quotiescunque sumitis in meam commemorationem.] Vnde & Ecclesia ex traditione Apostolorum his verbis consecrans mysterium sacri corporis & sanguinis Domini, designanter dicit Dominum dixisse Apostolis: *Accipite & manducate ex hoc omnes. Hoc est enim corpus meum. Simili modo & postea quàm cœnatum est, accipiens & hunc praeclarum calicem.* Attendat fidelis quisque quid est quòd dicit *hunc*. Videlicet quia calix quem sacerdos sacrificat, non est alius nisi ipse quem Dominus Apostolis tradidit. Sicut ergo de sanguine, sic quoque de corpore sentiendum est.

XIV. Deinde subjungit Amalarius, dicens: *Immolato priore sacrificio, quod constat orationibus sanctorum, & est conjunctum sacrifi-*

cio angelorum, descenditur ad universale sa-
 crificium.] Hæc verba Amalarij non conso-
 nant sinceritati catholicæ. Cùm enim dicit *prio-
 re sacrificio*, ostendit se aliud sacrificium sapere,
 quod sit posterius. Cùm verò subjungit, *quod
 constat orationibus perfectorum, & est conjunctum
 sacrificio angelorum*; mirum si vel ipse intelli-
 git quid loquatur. Nam quomodo constat sacri-
 ficiu orationibus perfectorum? Numquid
 aliud constat orationibus peccatorum? Et si sa-
 crificiu quod constat orationibus perfecto-
 rum, conjunctu est sacrificio angelorum;
 quod constat orationibus peccatorum, num-
 quid conjungitur sacrificio dæmoniorum?
 Deinde infert dicens: *Descenditur ad univer-
 sale sacrificiu, immolationem scilicet Christi.*
 Quid est quod loquitur? Vnde descenditur? &
 quò descenditur? Apertè dicit: *Descenditur ad
 universale sacrificiu.* Si descenditur ad univer-
 sale, id est, catholicu, (quod enim Latinè di-
 citur universale, hoc Græcè catholicu) des-
 cenditur ergo de non catholico ad catholicu,
 immolationem scilicet Christi. Si posterius sa-
 crificiu, ipsum est universale, & immolatio
 Christi. Ergo prius sacrificiu, nec universale
 est, nec immolatio Christi. Et quomodo con-
 stabit orationibus perfectorum, & erit con-
 junctum sacrificio angelorum, si non est uni-
 versale & immolatio Christi? Dic, rogo, quale
 sacrificiu est melius, utrum illud prius, con-
 stans orationibus perfectorum, quod tamen
 non est universale, nec immolatio Christi? an
 posterius, quod constat orationibus peccato-
 rum, nec est conjunctum sacrificio angelorum,

& tamen est uniuersale & immolatio Christi? Quis audivit unquam tale? aut quæ unquam hæresis in tam irrationabilem se demersit confusionem?

XV. Subjungit autem adhuc his verbis, dicens: *Quoniam una hostia Christus oblata est pro iustis & iniustis.* Non ita dicunt primi Apostoli, Petrus & Paulus. quorum prior: *Christus*, ait, *semet pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro iniustis.* Alter verò: *Vt quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus, secundum tempus pro impiis mortuus est.* Et post pauca: *Quoniam si cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est; multò igitur magis iustificati nunc in sanguine ipsius, salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius, multò magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius.* Et Dominus in Evangelio: *Non veni vocare iustos, sed peccatores in pœnitentiam.* Nam etsi ante passionem Domini fuerunt multi iusti; illa fide salvati sunt, qua crediderunt Christum moriturum pro iniustis & impiis, & ipsa fides liberauit eos ab iniustitia & impietate.

XVI. Dicit iterum Amalarius in quarto libro capitulo quarto: Est sacerdos in terra, cui cotidie necesse est pro se & pro populo Dei intercedere. Est sacerdos in cœlo, cui non est necesse intercedere, sed tamen vult, & interpellat cotidie pro nobis. Sacerdos qui est in terra, non vult neque potest dicere quòd absque peccato sit, dicente Iohanne: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est.* Qui ta-

1. Pet. 3.

Rom. 5.

Math. 23.

1. Iohan. 2.

men quamvis sit peccator, non debet à conscientia sua morderi ut tantum sit peccator, quantum multos cognoscit esse in populo terræ.]

XVII. In his verbis Amalarij vagis & furibundis, & omni despectione dignis, illa pessima sunt quibus ait: *Qui tamen, (id est, sacerdos) quamvis sit peccator, non debet à conscientia sua morderi, ut tantum sit peccator, quantum multos cognoscit esse in populo terra.* Hæc verba non tantum inutilia sunt; sed multum noxia, & veritati contraria. Catholica namque fides sic se habet, ut nullius credat acceptari à Deo sacrificium vel orationem, nisi ejus qui cognoverit iniquitatem suam; sicut manifestè demonstrat David in oratione pœnitentiæ suæ, dicens: *Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.* Ac si diceret, *Ideo merear indulgentiam tuam, quia cognovi iniquitatem meam.* Nam si ego non agnovero, tu non ignoscas. Sic & Dominus per Moysen præcipit, dicens: *Si peccaverit Princeps, & fecerit unum ex pluribus per ignorantiam quod Domini lege prohibetur, & postea intellexerit peccatum suum; offerat hostiam Domino. Et post pauca: Rogabitque pro eo sacerdos, & pro peccato ejus, ac dimittetur ei. Et iterum: Anima si peccaverit per ignorantiam, feceritque unum ex his quæ Domini lege prohibentur, & peccati rea intellexerit iniquitatem suam, offerat arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, juxta mensuram estimationemque peccati, qui orabit pro eo quod nesciens fecerit; & dimittetur ei qui per errorem deliquit in Domino.* Salomon quoque

psal. 50.

Levit. 4.

in dedicatione templi, orans dicit: *Si quis cognoverit plagam cordis sui, & expanderet manus suas in domo hac, tu exaudies in loco habitationis tuae, & repropitiaberis.* Perpendat prudens fidelis, quàm contrarium sit veritati divinæ consilium Amalarij, & quantum congruat suasioni diaboli.

3. Reg. 2.

XVIII. In libro quarto capitulo ultimo dicit Amalarius: Nuperrimè monstratum est mihi, ut puto, ab eo qui quod aperit, nemo claudit, quid rationabiliter possit dici de corpore Domini posito in altari, & de calice ex latere ejus, salvo magisterio eorum qui aliàs & meliùs mihi volunt aperire, quomodo & quare aliter panis ponendus sit in altari, & calix juxta eum. Altare, crux Christi est, ab eo loco ubi scriptum est in Canone, *Vnde & memores sumus*, usque dum involvitur calix de sudario Diaconi, vice Ioseph, qui involvit corpus Domini sindone, & sudario.] Et post pauca: Panis extensus super altare, corpus Domini monstrat extensum in cruce, quod nos manducamus. Vinum & aqua in calice, monstrat sacramenta, quæ de latere Christi in cruce fluxerunt, id est, sanguinem & aquam, quibus nos potat Dominus noster.]

XXI. Ad hæc verba Amalarij respondendum est: Si putat ab eo sibi demonstratum qui aperit & nemo claudit, cur subjungit, dicens: *Salvo magisterio eorum qui aliàs & meliùs mihi volunt aperire.* Vbi iterum putat invenire qui meliùs illi possit aperire quàm Dominus, qui aperit, & nemo claudit? Quare non est recordatus evangelicæ sententiæ, quæ dicit: *Ne vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus.* Matth. 23